
JAN FRANS WILLEMS

Op 26 juni a.s. zal het precies 150 jaar geleden zijn dat op het Campo Santo het mausoleum van Jan Frans Willems ingehuldigd werd. Pierre Kluykens vertelt ons hoe het daar aan toeging.

Symbolisch voor de geest en de betekenis van het Campo Santo was de teraardebestelling van Jan-Frans Willems, de vader van de Vlaamse Beweging, als eerste van de grote voormannen, in de geheiligde aarde van de heuveltop.

De plotse en onverwachte dood van Willems, op 24 juni 1846, in de ouderdom van 53 jaren, was voor de Vlaamse Beweging in ons land een onherstelbaar verlies geweest. Met geestdrift, met kennis, met diepmenselijkheid, zonder enig fanatisme of haat, zonder ooit aan afbraak te doen, maar steeds aan opbouwende politiek, had Willems onze taal haar adalbrieven die men haar in de loop der eeuwen had ontnomen, teruggeschonken. Zijn optreden, zijn actie, zijn woorden en daden, zijn vermaardheid in binnen- en buitenland, als schrijver, redenaar, taalkundige en historicus, waren zovele troeven geweest die

Willems niet tot eigen voordeel of roem, maar tot hulp en nut van zijn volk had kunnen en willen uitspelen.

Onmiddellijk na zijn afsterven, werd door enkele van zijn vrienden, het plan ontworpen de nagedachtenis van de grote leider met een monument te vereeuwigen: "De ondergeteekenden, vrienden van den onvergetelijken Willems en bewonderaers van 's mans uitstekende verdiensten ten opzichte van tael-, letter-, geschied- en toonkunde willende zijne nagedachtenis zoo veel mogelijk vereeren en levendig houden, hebben voorgenomen:

Het borstbeeld van Willems door den kundigen beeldhouwer Pieter De Vigne, te Gent, in marmer te doen vervaardigen.

Op de begraefplaats buiten de Dampoort te Gent, een marmeren gedenkstuk te doen oprigten".

De oproep werd gedaan op 9 juli 1846 en was ondertekend Cornelissen, Serrure, Snellaert, De Decker, de Saint Genois.

De inschrijvingslijst, geopend op 7 juli 1846 werd op 30 december 1847 gesloten en bracht 5.470 goudfr. op, hetgeen voor de inrichters een prachtig succes betekende.

Reeds op 24 juli had de Belgische regering het voorbeeld gegeven door een toelage te verlenen van 1.500 fr. op voorwaarde dat een exemplaar in marmer van het borstbeeld van Jan-Frans Willems zou geleverd worden voor het lokaal van de Koninklijke Academie te Brussel. Koning Leopold I tekende in voor 300 fr., de graaf van Vlaanderen voor 200 fr., de Koninklijke Academie voor 100 fr., het Nederlands Instituut te Amsterdam voor 50 fr.

Meer dan 400 personen of instellingen in België, Nederland, Frankrijk en Duitsland brachten hun steentje bij en op deze lange lijst ontbreekt omzeggens geen enkele naam van onze letterkundigen uit Noord en Zuid: Alberdinck-Thijm, Blommaert, Buschmann, Hendrik Conscience, Norbert Cornelissen, De Laet, Delepiere, Baron de Saint-Genois, Baron de Stassart, Gachard, Kervyn de Volkaersbeke, Ledeganck, Quetelet, Serrure, Van Beers, Van Nouhuys, Van Rijswijck, Warnkoenig, Zetternam. Voorts een aantal professoren, geneesheren, advocaten, schilders en beeldhouwers van alle gezindheid, van alle politieke overtuiging.

Om hun ontwerp te verwezenlijken, moesten de inrichters echter eerst de toelating bekomen het lichaam te ontgraven: "Het nieuw kerkhof van de onlangs opgerichte parochie St. Amandsberg by Gent, byzonderlyk door zyne heuvelachtige ligging geschikt zynde om een grootsch monument te plaetsen, werd er besloten later het lichaam van den overledene te ontgraven en hetzelfde van het kerkhof buiten de Dampoort derwaerts te vervoeren".

Zulks geschiedde pas op 20 juni 1848 te zes uur 's morgens, in bijzijn van drie leden van het inrichtend comité.

Het monument zelf was toen reeds voltrokken naar het plan van de Gentse schilder Theodoor Canneel en uitgevoerd door architect L. Serrure van Ant-

werpen. "Het bestaet, lezen wij in een tijdsdocument, uit vier bijeengevoegde kolommen op een breed voetstuk rustende en bekroond door kapiteelen, waerboven een kruis geplaatst is, alles van arduinsteen. De kapiteelen zyn in den smaek gekapt uit den tyd van Karel de Grootte. Het geheel monument, zonder het kruis, is 17 voet hoog. De vier zyden van het voetstuk zyn voorzien van marmereen paneelen. Op de voorste, naer den westkant gekeerd, leest men: J.F. Willems, geboren te Bouchout, den 11 maert 1793, overleden te Gent, den 24 Juny 1846. Aan de tegenoverstaende zyde: Dit graf bewaert zyn' asch, het vaderland zyn' naem".

Het stadsbestuur van Gent, in de Commissie vertegenwoordigd, had aangedrongen opdat de inhuldiging van het praalgraf zou geschieden gedurende de "Gentse Feesten".

Op 26 juni 1848 om halftien vertrok een indrukwekkende stoet van het stadhuis. Men noteerde delegaties van de vier Gentse Hoofdgilden, van een dertigtal Gentse verenigingen en maatschappijen, afgevaardigden van de meeste Vlaamse steden, een peloton van de Brandweer alsmede een detachement, 300 man sterk, van het 12e Voetvolkregiment. Het inrichtend comité, de burgemeester en schepenen van Gent, de dd. gouverneur van Oost-Vlaanderen en andere personaliteiten stapte mede in de stoet die de voornaamste straten van Gent doorkruiste die met zijn dertig vaandels, zijn drieduizende deelnemers, een geweldige indruk verwekte op de bevolking.

Verschillende redevoeringen werden voor het monument uitgesproken. Eerst kwam Professor Serrure, ondervoorzitter van de Fonteinisten aan het woord; daarna volgde een korte rede van Ed. Terbruggen, in naam van de rederijkerskamer de Olijftak van Antwerpen.

300 zangers van verschillende Gentse zangmaatschappijen voerden dan onder leiding van Mengal, een koorzang uit "Grafrans aen Willems" op tekst van Prudens Van Duyse en muziek van Gevaert.

Na dit muzikaal intermezzo luisterden de duizende aanwezigen naar de ontroerende grafrede van Michiels Vander Voort, in naam van het Nederduits genootschap van Taal- en Letterkunde, van Hendrik Conscience in naam van de "Maetschappij ter bevordering van Nederlandsche Letterkunde", van dokter Snellaert, als bestuurslid van de Gentse maetschappij "de Tael is gansch het Volk", en als laatste redenaar huldigde Norbert Cornelissen, namens het inrichtend comité, het gedenkstuk in.

In de grafkelder werd door de leden van dit comité een loden kistje dat het proces-verbaal van de plechtigheid, op perkament, inhield, geplaatst. Voor de Petite Histoire is het misschien niet zonder belang te weten dat in dit proces-verbaal Jan-Frans Willems niet genoemd wordt de "vader" van de Vlaamse Beweging. De tekst luidt immers: "... om zyne uitgebreide kundigheden en maetschappelijke betrekkingen te regt genoemd het hoofd der Vlaemsche beweging".

Samen met het proces-verbaal, werden ook enkele muntstukken en een exemplaar van de gedenkpenning ter nagedachtenis van Willems geslagen, in de grafkelder gestopt.

Deze grootse plechtigheid werd rond dertien uur besloten met een brooduitdeling aan de armen van de parochie.

's Avonds moest er nog onvermijdelijk een staartje bijkomen, want indien in Frankrijk alles met een chanson eindigt, zo eindigt in Vlaanderen elke plechtigheid of viering met een banket. De stedelijke overheden, de letterkundigen uit gans het land zaten daan de dis samen met de Fonteinisten die hiermede hun 400-jarig bestaan herdachten. Daar Jan Frans Willems op het ogenblik van zijn overlijden voorzitter was van de Fonteine, lag het voor de hand dat men zijn naam en deze van de oude rederijderskamer in een zelfde hulde zou betrekken.

Pierre KLUYSKENS
